

Elevmedvirkning som undervisningsvurdering

Fremmedspråksenteret

Undervisning og læring er et lagarbeid der alle involvertes bidrag er nødvendige ledd i helheten. I dette samspillet skal selvsagt også elevene «virke med», blant annet ved at de blir hørt og har mulighet til å påvirke egen skolehverdag. Både i *Opplæringsloven* med forskrift og *Læreplanverket for Kunnskapsløftet* legges det vekt på at elevene skal delta i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen. Vi vil her fokusere på elevmedvirkning i form av undervisningsvurdering, og gi noen tips til varierte måter å organisere dette på. Samtidig er det viktig å presisere at elevmedvirkning er så mye mer enn det, og tipsene som presenteres her representerer derfor kun en liten smakebit på hvordan man kan arbeide med elevbasert vurdering i språkfag.

I læreplanverkets *Prinsipper for opplæringen* heter det blant annet at elevmedvirkning

- innebærer deltakelse i avgjørelser som gjelder læring, både for hver enkelt og for gruppa

- er positivt for utviklingen av sosiale relasjoner og motivasjon
- er med på å gjøre elevene bevisste på egne læringsprosesser
- forutsetter kjennskap til ulike valgalternativer

Våre tips for undervisningsvurdering bidrar til at elevene aktiviseres i temaet på andre og mer engasjerende måter enn f.eks. spørreundersøkelser. Med de siste års forsterkede fokus på vurdering og elevenes medvirkning, har det dukket opp bevisstgjørende måter for egen-, hverandre- og undervisningsvurdering. Eksempler på dette er «Tre stjerner og et ønske», «Trafikklys», «VØSL-skjema», og Den europeiske språkpermens sjekklister. I våre tips er imidlertid måtene for innhenting av tilbakemeldinger mer forpliktende enn i de tradisjonelle måtene og vil dermed i større grad oppfylle punktene over. Dette blant annet på grunn av at flere av tipsene legger opp til egenrefleksjon med påfølgende deling med andre. Det fordrer at elevene går i

seg selv (bevisstgjøring av egne læringsprosesser), det har et sosialt tilsnitt (utvikling av sosiale relasjoner) og det gir innblikk i medelevers tanker og oppfatninger (konsekvenser av avgjørelser for gruppa/kjennskap til valgalternativer). Et annet aspekt er dette med jevnbyrdighet elever imellom. Tenk bare på begrepene «elevmedvirkning» og «medelev» som fint framhever samspillet elever imellom, noe som ikke er tilfellet med for eksempel begrepene «lærer» og «elev». Det vil likevel oppleves motiverende at det fra lærers side åpnes for deltagelse gjennom medvirkning. Å ha flere vurderingsaktiviteter å velge blant og variere med gjør elevmedvirkningen også mindre forutsigbar, og dette overraskelsesmomentet vil kunne øke elevenes motivasjon for deltagelse.

Med våre tips til organisering av undervisningsvurdering får læreren på en kjapp og «uhøytidelig» måte tilgang til viktige tilbakemeldinger når det gjelder blant annet lærings-

mål, nivå, arbeidsmåter, læringsstrategier, innhold og organisering som kan tjene som ett av grunnlagene for tilpassing til den enkelte eller gruppa.

Graffiti: Klassen deles i grupper med 3-5 elever i hver gruppe. Rundt omkring på veggene i klasserommet henger lærer opp plakater med refleksjonsspørsmål/påstander om undervisning eller læring. På signal roterer gruppene fra plakat til plakat og noterer ned sine tanker. Om de ulike gruppene får utdelt ulik tusjfarge, vil det også synliggjøres hvem som bidro med hva. Hver gruppe skal bidra med minst ett nytt punkt på hver plakat, eventuelt utdype noe som står fra før. I tillegg kan de sette et plusstegn ved det de er veldig enige i eller et spørsmålstegn hvis de er uenige. Prosedyren gjenntas til alle har vært innom alle plakatene og avsluttes ved at graffiti/veggskribleriene diskuteres i plenum.

Verdilinje: En problemstilling for undervisningsvurdering presenteres. Problem-

stillingen bør være av en slik art at det er lett for elevene å ha vidt forskjellige standpunkt rundt temaet. Elevene reflekterer først individuelt. Lærer informerer deretter om at det løper en imaginær verdilinj gjennom klasserommet. Linjens ender representerer ytterpunktene og mellompartiet graderinger. Elevene skal ta stilling ved å plassere seg på linjen. Verdilinj brytes så på midten, enten ved å brette linjen slik at ytterpunktene står overfor hverandre, eller ved å forskyve den ene halvdel slik at midtpunktene møter ytterpunktene. Eleverne kommuniserer muntlig med hverandre og begrunner sin plassering på verdilinj. Synspunktene oppsummeres i plenum.

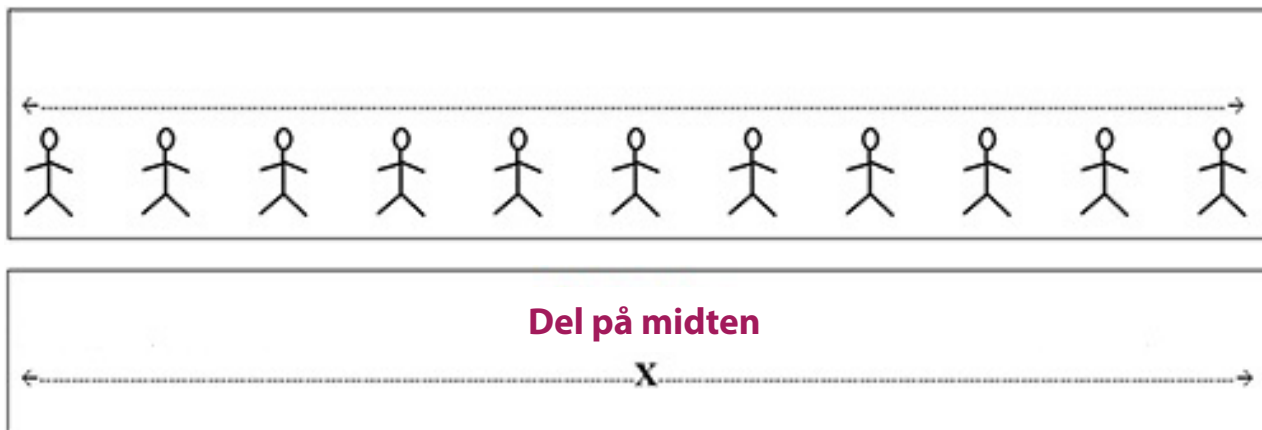
Snøball: Lærer presenterer en problemstilling når det gjelder undervisningsvurdering. Hver elev får så utdelt et blankt ark, og elevene skriver ned sine svar i henhold til det oppgaven tilsier. Papirarket krølles sammen til en «snøball» og elevene samles i en ring for «snøballkrig».

De kaster papirkjøllene, plukker opp og kaster på nytt. Aktiviteten pågår til lærer gir signal. Hver elev finner en «snøball». Elevene går sammen fire og fire og leser opp innholdet på arkene for hverandre. Gruppen samtaler om hvilken «snøball» som best representerer gruppas syn. Hver gruppe presenterer for de andre det de har blitt enige om.

Figur: Snøball

Quiz og bytt: Lærer klargjør lapper med ulike spørsmål om undervisning og læring. Det trengs like mange spørsmål som det er elever i klassen. Om det er mange elever i klassen, kan eventuelt

Figur: Verdilinj

Figur: Quiz og bytt

samme spørsmål forekomme to ganger. Hver elev får en lapp med et spørsmål. Elevene reiser seg, går rundt i rommet og finner en medelev. De stiller hverandre sine spørsmål og avgir sine svar. Etterpå bytter de lapper, finner en ny medelev og gjentar prosedyren. Lærer går rundt og lytter til samtalen. Aktiviteten avsluttes når læreren mener at mange nok har fått snakket med hverandre.

Diamant-rangering: Lærer lager 9 lapper og skriver ett begrep/én påstand relatert til undervisning og læring på hver av dem (for eksempel – se illustrasjon). Elevene jobber i grupper på tre-fire og får utdelt et sett med lapper. De skal nå diskutere viktigheten av det som står på lappen i forhold til egen læring og arrangere lappene som en «diamant» (det viktigste plasseres på toppen). Når parene/gruppene har plassert sine lapper i diamantformasjon, skal de reise seg og studere de andres læringsdiamanter. Avslutningsvis oppsummeres øvelsen i plenum.

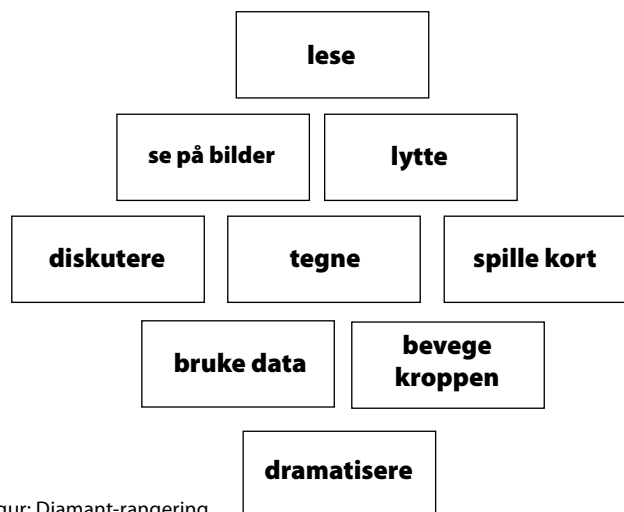
Utgangsbillett: En effektiv måte for lærer å få tilbakemelding fra elevene på, er å gi dem en «utgangsbillett» ved slutten av en undervisningsøkt. På en lapp svarer de kort på et refleksjonsspørsmål når det gjelder undervisningen og egen læring. Det går raskt å lese gjennom slike utgangsbilletter, men det gir verdifull informasjon når man skal planlegge opplæringen videre. Lærer oppsummerer innholdet i lappene i påfølgende økt.

Gi og ta: Lærer lager et visst antall spørsmål som gjelder læring og undervisning som vises på lerret. Før aktiviteten starter, får de utdelt 3 erter/småstein hver. De får beskjed om at de skal mingle og stille hverandre spørsmålene. Den som svarer må unngå å si «ja» eller nikke og «nei» eller riste på hodet, ellers må han/hun gi bort én av sine erter/småstein til den som stilte spørsmålet. Dette gir aktiviteten et konkurranseelement. Aktiviteten fortsetter til lærer gir signal. Et par-tre av

de elevene som har flest erter/småstein pekes ut til å gjengi én av spørsmål/svarseansene som gav dem «gevinst».

Tommel opp! – eller ned...: Underveis eller mot slutten av en undervisningsøkt kan det være nyttig å ta i bruk en så enkel teknikk som at elevene med tommelen (tommel opp/ned/vannrett) indikerer hvordan de opplevde lærings-situasjonen. Etterpå kan man legge til et delingsmoment ved at elevene snakker om opplevelsen med den til høyre for seg. Den raden som ikke har noen til høyre, snur seg til eleven bak. Lærer deltar om antallet elver ikke «går opp».

Tipsene til organisering av undervisningsvurdering som vi her har presentert kan i de fleste tilfeller også benyttes som læringsaktiviteter med faglig innhold – se blant annet vår ressurs med metodiske tips når det gjelder muntlige ferdigheter for idéer.

Figur: Diamant-rangering